

2018 m. rugsėjo mėn. eksporto prognozė

Paskelbta: 2018.08.31

ĮVADAS

► „Versli Lietuva“ prognozuoja, kad 2018 m., palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų augti 8,4% per metus – iki 13,5 mlrd. eurų. Prognozuojama, kad 2019 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto paaugs 9,6%. Palyginti su ankstesne prognoze, didesnį prognozuojamą eksporto augimą 2018 m. lemia sparčiau nei tikėtasi augęs eksportas 2018 m. pirmąjį pusmetį – tiek labiau augusios eksporto apimtys pagrindinėse eksporto rinkose, tiek ir sparčiau, nei buvo tikimasi, augusios kainos.

► 2018 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 10,8 mlrd. eurų ir, palyginti su 2017 m., turėtų didėti 6,1%. 2019 m., palyginus su 2018 m., augimas turėtų šiek tiek paspartėti dėl palyginamosios statistinės bazės efekto – iki 8,2% per metus. Prognozuojamą reeksporto augimą lems Rusijos ekonomikos raida ir tolesnė Lietuvos reeksporto plėtra į Vakarų Europos ir Skandinavijos rinkas. Palyginti su ankstesne prognoze, mažesnį prognozuojamą reeksporto augimą 2018 m. lemia lėčiau nei tikėtasi auganti reeksporto paklausa Rusijoje bei neužtikrintumas dėl tolimesnės Rusijos importo plėtros perspektyvų.

► Prognozuojama, kad 2018 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 10,7% – iki 9,3 mlrd. eurų. Tikimasi, kad 2018 m. transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – augs, labiausiai dėl stabilios paklausos augimo ES šalyse. Kita vertus, kelionių, IT ir kitų verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2019 m. paslaugų eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 9,9% per metus.

1 lentelė. Eksporto verčių augimo prognozė.

Eksporto kategorija	Laikotarpis	2016	2017	2018p	2019p
	Lietuviškos kilmės prekių eksportas, išskyrus energetikos produktus		3,9%	12,8%	8,4%
Prekių reeksportas, išskyrus energetikos produktus		-1,0%	20,0%	6,1%	8,2%
Paslaugų eksportas		13,1%	22,5%	10,7%	9,9%

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

I. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

2018 m. kovo mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo, kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) 2018 m., palyginti su 2017 m., turėtų augti 6,0%, prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų didėti 9,3%, o paslaugų eksporto augimas turėtų siekti 9,7%. Dabar prognozuojamas atitinkamai 8,4%, 6,1% ir 10,7% augimas. Lietuviškos kilmės prekių eksporto prognozė didinama, atsižvelgiant į stipresnę nei buvo prognozuota, eksporto vertės augimą 2018 m. pirmąjį pusmetį. Reeksporto vertės metinio augimo prognozė yra šiek tiek mažinama. Nors 2017 m. reeksporto atsigavimas buvo spartus, tačiau 2018 m. jo augimas yra gerokai sulėtėjęs, o ir situacija pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – nėra itin stabili. Optimistiškesnę paslaugų eksporto prognozę daugiausia lemia sėkminga transporto ir logistikos paslaugų eksporto plėtra ES rinkoje, taip pat žymus kelionių, IT ir kitų verslo paslaugų eksporto augimas.

2 lentelė. Prognozių palyginimas.

Rodikliai	Laikotarpis	2018 m. kovo mėn. prognozė		2018 m. rugsėjo mėn. prognozė	
		2017	2018	2017	2018
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)		12,8%	6,0%	12,8%	8,4%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		20,0%	9,3%	20,0%	6,1%
Paslaugų eksportas		20,6%	9,7%	22,5%	10,7%

Šaltiniai: VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

II. TARPTAUTINĖ APLINKA

Naujausioje Europos Komisijos prognozėje numatomas gan spartus ES ekonomikos augimas, tiesa, augimo perspektyva 2018 m. liepos mėn., palyginti su 2018 m. balandžio prognoze, yra šiek tiek sumažinta. Pagal paskutines prognozes, ES-28 šalių bloke 2018 m. ir 2019 m. prognozuojamas atitinkami 2,1% ir 2,0% metinis ekonomikos augimas. Taip pat, palyginti su ankstesniais metais, gerokai sparčiau auga pasaulinis ekonominis aktyvumas bei tarptautinė prekyba, nors augimo perspektyvos taip pat yra šiek tiek sumažintos.¹

Didžiausioms euro zonos šalims, Vokietijai ir Prancūzijai prognozuojama sparti tolimesnė ekonominė plėtra. Skandinavijos šalių ekonomikos augimo prognozė, taip pat palanki. Nors šiose eksporto rinkose ir stebimas investicijų į gyvenamąjį būstą sulėtėjimas, tačiau eksporto plėtra, dėl palankios tarptautinės aplinkos, pastaraisiais metais buvo sparti. 2017 m. ypatingai stiprus ekonomikos augimas buvo Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje; 2018 m. šioms šalims prognozuojamas lėtesnis, tačiau ganėtinai spartus, ekonomikos augimas. Jungtinės Karalystės ekonomikai numatomas daug silpnesnis ekonomikos augimas palyginus su kitomis ES šalimis, daugiausia dėl neapibrėžtumo, susijusio su Brexit.²

Visgi EBPO pabrėžia, kad nors 2018 m. pasaulinės ekonomikos augimas turėtų būti spartus, tačiau yra ir rizikos faktorių. Pastaraisiais metais, pasaulio ekonomikos augimas buvo skatinamas monetarinės ir ekspansinės fiskalinės politikos priemonėmis, todėl yra rizika, kad šis augimas nebuvo visiškai tvarus. Tai didina riziką, kad be tolimesnių skatinamųjų priemonių, pasaulio ekonomikos augimas ateityje gali ir lėtėti, t.y. būti mažesnis nei šiuo metu yra tikimasi. 2018 m. EBPO numato spartų ekonomikos augimą JAV, Kinijoje ir Indijoje. Ekonomikos plėtra prognozuojama besivystančioms rinkoms bei Rusijai,³ tačiau 2018 m. antrąjį pusmetį Rusijai įvestos naujos sankcijos gali silpninti jos ekonominio augimo potencialą. Rusijos rublis euro atžvilgiu pastaraisiais mėnesiais dėl naujų įvestų sankcijų gerokai nuvertėjo, o tai mažina ir Rusijos importo potencialą.

Pasaulio bankas prognozuoja⁴, kad 2018 m. didės naftos, žemės ūkio ir maisto produktų, metalų kainos, taip pat 2018 m. tikimasi ir trąšų kainų nedidelio padidėjimo. 2019 m. prognozuojamas tolesnis žemės ūkio ir maisto produktų kainų augimas, taip pat ir trąšų kainų padidėjimas.

III. VIDINIAI VEIKSNIAI

Skaičiavimai rodo, kad ilguoju laikotarpiu lietuviškos kilmės prekių (neįskaitant energetinių produktų) eksporto raidą labiau lemia pasiūlos veiksniai, t. y. gamybos pajėgumai ir vienetinės darbo sąnaudos.⁵ Ilguoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumų. Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija⁶, apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus.

Materialinės investicijos žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos sektoriuose auga pastaruosius keletą metų. Tai reiškia, kad potenciali produkcija augo, o tai pagerina ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą. Ateityje, tikimasi, investicijų į gamybos plėtrą augimo lėtėjimo. Taip pat, ilguoju ir vidutiniu laikotarpiu, mažėja dirbančiųjų skaičius apdirbamosios gamybos bei žemės ūkio sektoriuose, o tai taip pat darys neigiamą įtaką ateities augimo perspektyvoms.

Darbo užmokesčio kaštai prekybai atvirame sektoriuje 2018 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių, kad darbo užmokesčio augimas šiame sektoriuje galėtų lėtėti.

IV. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS

2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų), palyginti su 2016 m. išaugo 12,8% ir siekė 12,4 mlrd. eurų. 2018 m. pirmąjį pusmetį, eksporto vertė padidėjo 8,5%, tai buvo daugiau nei buvo prognozuota 2018 m. kovo mėn. 2018 m., palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės (be energetinių produktų) augimas turėtų sulėtėti dėl palyginamosios statistinės bazės efekto – iki 8,4% per metus. 2018 m. eksporto vertė turėtų siekti 13,5 mlrd. eurų. 2019 m. prognozuojamas 9,6% lietuviškos kilmės prekių eksporto augimas.

¹ Europos komisija (2018 m. liepos 3 d.). 2018 m. vasaros tarpinė ekonominė prognozė. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_summer_12_07_18_overview_en_0.pdf.

² Europos komisija (2018 m. liepos 3 d.). 2018 m. vasaros tarpinė ekonominė prognozė. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_summer_12_07_18_statist_annex_en.pdf.

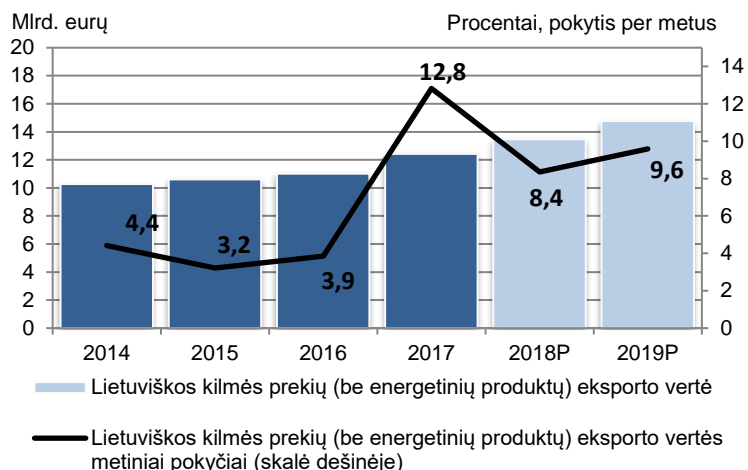
³ EBPO (*ang. OECD*), OECD Economic Outlook, Volume 2018 Issue 1. <http://www.oecd.org/eco/outlook/general-assessment-of-the-macroeconomic-situation-june-2018-OECD-economic-outlook.pdf>.

⁴ Pasaulio bankas (2018 m. birželio 4 d.). Žaliavų kainos. <http://pubdocs.worldbank.org/en/271041524326092667/CMO-April-2018-Full-Report.pdf>.

⁵ Notten, Thomas E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinių Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/piniu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

⁶ Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba (EVRK A) bei apdirbamoji gamyba (EVRK C).

1 pav. Lietuviškos kilmės (be energetinių produktų) eksporto vertė ir prognozė 2014-2019 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

Trumpuoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose⁷ augimo. Prognozėse vadovaujama prielaida, kad augant pagrindinėms Lietuvos eksporto rinkoms, užsienio paklausos lygis palaipsniui ir toliau augs, tačiau lėtesniu tempu nei anksčiau, dėl palyginamosios statistinės bazės efekto.⁸

Pagrindiniame prognozių scenarijuje, tikimasi, kad paklausa užsienio rinkose toliau augs, o šias tendencijas lems tvarus ekonomikos augimas ES-28 šalių bloke, euro zonos šalyse, JAV, Norvegijoje. Ekonomikos augimas prognozuojamas ir Rusijoje, tačiau 2018 m. antrąjį pusmetį Rusijai įvestos naujos sankcijos gali susilpninti jos ekonominio augimo potencialą.

2018 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto kainos nemenkai paaugo (pirmąjį ketvirtį – 3,4%, o antrąjį ketvirtį – 2,5% per metus). Lietuviškos kilmės prekių eksporto kainų augimui didžiausią įtaką darė chemijos pramonės produktų, medienos ir popieriaus pramonės produktų, metalų pramonės gaminių bei maisto produktų (pvz. mėsos ir pieno) kainų augimas.

2018 m. pirmąjį pusmetį konkurentų kainos neaugo, o vienetinės darbo sąnaudos Lietuvoje augo sparčiai. Tai daro neigiamą įtaką įmonių pelningumui, ypač darbui imliuose sektoriuose. 2018 m. pirmąjį ketvirtį vienetinės darbo sąnaudos apdirbamosios gamybos sektoriuje augo 9,6% per metus.

Vertinant eksportuojamų prekių kainas ateityje, prognozuojama, kad jos ir toliau augs 2018-2019 m. Pasaulio Bankas 2018 m. prognozuoja augančias pasaulines žaliavų kainas.⁹ Euro zonos šalyse Europos Komisija prognozuoja infliaciją, o tai reiškia, kad, tikimasi, prekių kainų augimo.¹⁰

V. PREKIŲ REEKSPORTAS

2017 m., palyginus su 2016 m., reeksporto (išskyrus energetinius produktus) vertė išaugo 20,0% ir siekė 10,2 mlrd. eurų. Svarbiausias veiksnys lėmęs tokį reeksporto augimą buvo gerokai paaugęs Rusijos importas. Rusijai 2017 m. teko daugiau kaip trečdalis viso reeksporto, o auganti ekonomika darė teigiamą įtaką ir kitoms regiono šalims, todėl reeksporto raida buvo sparti. 2018 m. pirmąjį pusmetį reeksporto augimas lėtėjo – jo vertė ūgtelėjo 6,0%. 2018 m. antrąjį pusmetį reeksporto augimo paspartėjimo nesitikima, o viena to priežasčių yra Rusijai įvestos sankcijos ir dėl to susilpnėjusi Rusijos valiuta euro atžvilgiu. Be to, jau 2018 m. antrąjį ketvirtį buvo stebimas nemenkas importo apimčių augimo sulėtėjimas Rusijoje, o tai lemia ir nuosaikesnį reeksporto apimčių iš Lietuvos augimą. 2018 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 10,8 mlrd. eurų ir, palyginti su 2017 m., turėtų didėti 6,1%. 2019 m. reeksporto vertė turėtų toliau augti – 8,2% per metus.

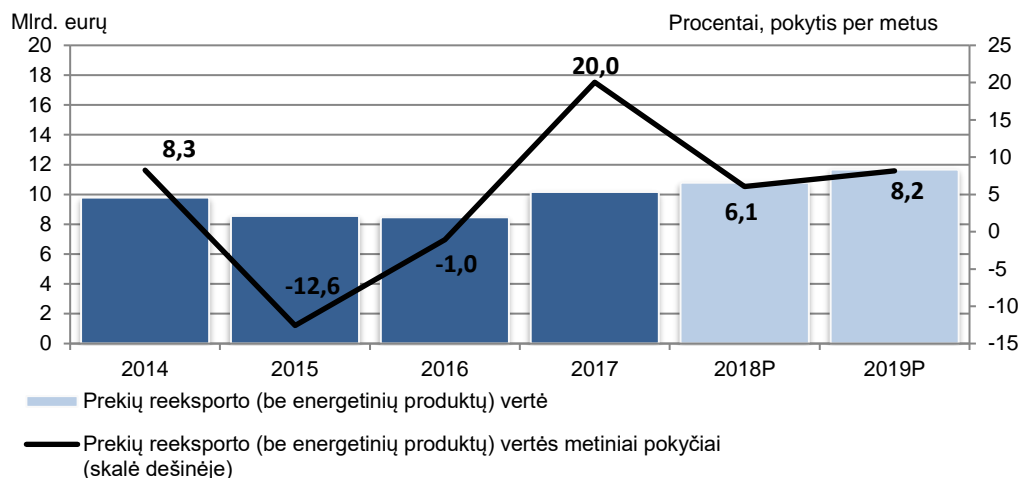
⁷ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubu svėrimo metodu (angl. double reweighted), kuriame atsižvelgiama į pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos kaitą. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos indeksas yra skaičiuojamas atsižvelgiant į eksporto partnerės ir prekių grupės svorį lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūroje.

⁸ Importo apimtys augimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos pagrindinių eksporto partnerių importo kiekių įverčius ir jų BVP prognozes. Skaičiavimuose naudojamos Europos Komisijos ir Ekonominio Bendradarbiavimo ir Plėtros Organizacijos BVP prognozių įverčiai.

⁹ Pasaulio bankas (2018 m. birželio 4 d.). Žaliavų kainos. <http://pubdocs.worldbank.org/en/271041524326092667/CMO-April-2018-Full-Report.pdf>

¹⁰ Europos komisija (2018 m. liepos 3 d.). 2018 m. vasaros tarpinė ekonominė prognozė. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_summer_12_07_18_overview_en_0.pdf.

2 pav. Reeksporto (be energetinių produktų) vertė ir prognozė 2014-2019 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu reeksporto apimtys priklausys nuo prekių importo raidos reeksporto rinkose (ypač Rusijoje) bei Lietuvos reeksporto kainų ir konkurentų kainų santykio.¹¹ Manome, kad konkurentų kainos šiek tiek augs, labiausiai dėl kainų augimo pasaulinėje rinkose bei ekonomikos augimo pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje. Taigi, prekių reeksporto kainos 2018–2019 m. šiek tiek augs dėl augančių importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainų augimo.

VI. PASLAUGŲ EKSPORTAS

2017 m. paslaugų eksporto vertė augo 22,5% ir siekė 8,4 mlrd. eurų. 2018 m. pirmąjį ketvirtį paslaugų reeksportas padidėjo 15,4% per metus. Didžiausią įtaką augimui darė transporto paslaugų eksportas, tačiau nemenkai prisidėjo ir kitų paslaugų eksporto raida. Prognozuojama, kad 2018 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 10,7% – iki 9,3 mlrd. eurų. Palyginti su 2018 m. kovo mėn. prognoze, paslaugų eksporto augimo perspektyva yra šiek tiek pagerinta, labiausiai dėl geresnių, nei buvo prognozuota, 2018 m. pirmojo ketvirčio rezultatų. Tikimasi, kad 2018 m. transporto paslaugų eksportas ir toliau augs, labiausiai dėl stabilios paklausos augimo ES šalyse. Kelionių, IT ir kitų verslo paslaugų eksporto raida, taip pat tikimasi teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo.

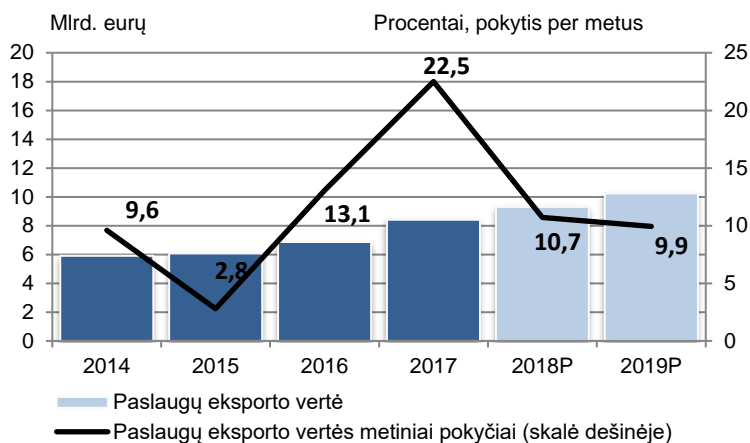
„Verslios Lietuvos“ paslaugų eksporto prognozavimo modelyje, paslaugų eksportas ilguoju laikotarpiu priklauso nuo paslaugų importo augimo šalyse, į kurias Lietuva eksportuoja paslaugas. Kadangi ES rinkų ekonominės perspektyvos palankios, todėl tikimasi tolimesnio užsienio paklausos augimo.

Kitas svarbus veiksnys, paaiškinantis paslaugų eksporto raidą, yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų paslaugų eksporto kainų. Šis rodiklis parodo Lietuvos paslaugų eksporto sektoriaus tarptautinį konkurencingumą. Manoma, kad Lietuvos paslaugų eksporto kainų dinamika, prognozuojamu laikotarpiu, atspindės Lietuvos konkurentų kainų pokyčius, o infliacija ES-28 šalių bloke bus artima ECB vidutinio metinio kainų pokyčio tikslui, todėl tikimasi ir nedidelio paslaugų eksporto kainų augimo.¹²

¹¹ Daugiau apie modelį, kuris naudojamas Lietuvos reeksporto prognozavimui, skaitykite: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *Pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.

¹² Europos komisija (2018 m. liepos 3 d.). 2018 m. vasaros tarpinė ekonominė prognozė. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_summer_12_07_18_statist_annex_en.pdf.

3 pav. Paslaugų eksporto vertė ir prognozė 2014-2019 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

VII. PAGRINDINĖS RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

Pasaulinės ekonomikos augimas šiuo metu yra spartus, tačiau yra rizikų, kad ateityje ekonomikos plėtra gali būti lėtesnė nei šiuo metu tikimasi. Pastaraisiais metais, pasaulio ekonomikos augimas buvo skatinamas monetarinės ir ekspansinės fiskalinės politikos priemonėmis, todėl yra rizika, kad be tolimesnių skatinamųjų priemonių, pasaulio ekonomikos augimas ateityje gali ir lėtėti. Nors ekonomikos plėtra yra prognozuojama besivystančioms rinkoms bei Rusijai, tačiau 2018 m. antrąjį pusmetį Rusijai įvestos naujos sankcijos gali silpninti jos ekonominio augimo potencialą. Rusijos rublis euro atžvilgiu pastaraisiais mėnesiais dėl naujų įvestų sankcijų gerokai nuvertėjo, o tai mažina ir Rusijos importo potencialą.

Nors ES-28 šalių blokas ir euro zonos valstybių ūkiai auga, tačiau augimas yra lėtesnis nei buvo tikimasi anksčiau. Yra rizika, kad ekonomikos augimas šiuose šalių blokuose lėtės, o mažintų importo paklausą pagrindinėse Lietuvos eksporto rinkose. Be to, iki šiol lieka didelis neapibrėžtumas dėl JK pasitraukimo iš ES. Derybų laikotarpiui pasibaigus ir šalims nesusitarus dėl naujos prekybos sutarties, įsigaliojusių PPO prekybos režimas, kuris reikštų kaštų augimą ir dar didesnę neapibrėžtumo lygį.

Už ES ribų, neapibrėžtumas išlieka dėl nevisiškai aiškios JAV prezidento ir jo aplinkos pozicijos tarptautinės prekybos klausimais, apimančiais tarptautinės prekybos sutarčių nutraukimo ir planų padidinti importo mokesčius aspektus. Tokie JAV veiksmai gali daryti neigiamą įtaką Lietuvos ekonomikos raidai. Kita vertus, spartus JAV ekonomikos augimas teigiamai atsiliepia ir Lietuvos ekonomikai. Kitas neigiamas veiksnys yra susijęs su Kinijos ekonomika, kurioje jau 2018 m. antrąjį pusmetį tikimasi nuosaikesnio ekonomikos augimo. Čia pastebimas reguliacinės politikos griežtėjimas su beveik neutralia fiskaline politika bei mažiau ekspansinėmis ekonomikos kreditavimo sąlygomis. Kinijos ekonomikos augimui lėtėjant labiau nei tikimasi, tiesioginis neigiamas poveikis Lietuvos ekonomikai būtų ribotas, tačiau netiesioginis poveikis, pavyzdžiui, per Vokietijos ekonomiką, potencialiai būtų didesnis.